

Prožívání světové půlnoci

Rudolf Steiner

Protiví se mi dodatečně rozumem komentovat, co vpravdě nemá žádný teoretický, rozumu přiměřený původ, co ve svých obrazech zde hotově stojí jako vnuknutí z duchovního světa a o čem bych rozumově také nemohl mluvit jinak, než může mluvit kdokoliv jiný, když vnikne do věci. Je právě jaksi třeba nechat ty věci, dané tímto způsobem, mluvit ze sebe, a ne je takřka vysát k hubenému druhu představ, které přece vždy mohou být jen rozumovým myšlením a teoretizováním. Přesto však bude snad možné v tomto přednáškovém cyklu na něco navázat a tu bych dnes rád nejprve zaměřil vaši pozornost k tomu, co se vám předvádělo jako 9., 10. a 13. obraz v *Probuzení duší*. Právě v těchto obrazech máme před sebou něco, co by se mohlo nazvat prostoduchými obraznými dojmy, zatímco někdo by se snad mohl domnívat, že v jevištních dějích vztahujících se k duchovní oblasti a k egyptské iniciaci, se bude před duševním zrakem předvádět něco bouřlivějšího, tragičtějšího, něco, dalo by se říci, hlasitě znějícího, nikoliv probíhajícího v tichu duše. A přece by se všechno, co by bylo v 9., 10. a 13. obraze uvedeno nějak jinak, muselo okultnímu oku jevit jako nepravdivé. Máme před sebou duševní vývoj. K tomu je hned třeba říci, že teoretickými popisy, které pro vzestupný vývoj duše do vyšších světů uvádíme také my, jsou sice podávány opěrné body na cestu do duchovních světů pro každou duši, že však tento duševní vývoj musí být různý pro každou jednotlivou duši podle jejího zvláštního charakteru, temperamentu a ostatních poměrů. Proto také můžeme získat hlubší porozumění pro okultní duševní vývoj jen tehdy pozorujeme-li, jak rozličně se odehrává pro Marii a jinak pro Jana Thomasia a zase jinak pro jiné osoby našeho dramatu.

Devátý obraz je nejprve věnován duševnímu okamžiku Marie, kdy do její duše vstupuje vědomí toho, co tato duše ve svých hlubinách ještě plně vědomě neprožila v předcházející devachanické době a čím prošla v minulosti, v době, do níž spadá egyptská iniciace. V tom, co je zde znázorněno v duchovní oblasti, máme co dělat se zážitky duše mezi smrtí, která nastala po inkarnaci ve středověku, a zrozením do přítomnosti, v níž se hraje *Brána zasvěcení, Zkouška duše, Strážce prahu a Probuzení duší*. S výjimkou epizody ve *Zkoušce duše*, znázorňující obsah duchovního zpětného pohledu Capesia do jeho předešlého života, se to všechno hraje v přítomnosti, v té přítomnosti, která se připojuje k duchovní minulosti probíhající devachanicky smrtí dotyčných osob po středověkém vtělení (jež je obsahem zmíněné epizody) a přítomným životem. Co duše prožívají ve své devachanické době, je různé podle toho, jakou přípravou na Zemi prošly.

Za nejdůležitější duševní zážitek musíme považovat, když duše v devachanické době vědomě prochází tím, co se nazývá světová půlnoc, jak je tomu u Marie v 9. obraze *Probuzení duší*:

*Než mé Já sevřela schrána
k tomuto pozemskému žití...
probděnou v barvitém světle Saturnu!
Dosud mi pozemské myšlení halilo
tento duchovní svět duševním šerem ...
nyní mi vystupuje k duševnímu jasu.*

Duše, které k tomu nejsou připravené, prožívají světovou půlnoc tak, že spí v této době, kterou lze označit jako saturn- skou dobu devachanu. Po sobě jdoucí doby, jimiž duše mezi smrtí a novým zrozením procházejí, se ve vztahu k jednotlivým planetám mohou označit jako doba sluneční, marsická, merkuriální atd. Některé duše tuto světovou půlnoc takřka zaspí. Připravené duše v době svého duchovního života ve světové půlnoci však bdí. Ale to ještě neznamená, že takové duše, které svou odpovídající přípravou prožívají mezi smrtí a novým zrozením světovou půlnoc vědomě, tedy ve bdění, toto vědomí také vnesou do prožívání pozemského života, když přijdou k fyzickému bytí.

Pro Marii a pro Jana Thomasia se to děje tak, že světovou půlnoc ve své duchovní době mezi smrtí a svým zrozením prožívají náležitě připraveni, ale na začátku a dlouhý čas jejich pozemského života se jim přes onen zážitek ve světové půlnoci rozšířil jistý druh duševního zamlžení a zážitek světové půlnoci se jim v přítomném pozemském životě vynořuje až v pozdějším stadiu, jak o tom mluví Marie v 9. obraze *Probuzení duší*.

*Světová půlnoc!
Dosud mi pozemské myšlení halilo
tento zážitek duševním šerem,
nyní mi vystupuje k duševnímu jasu.*

Ale vynořuje se teprve, až nastoupí určitý vnitřní klid a uzavřenost duše. Události odehrávající se v duši, která světovou půlnoc prožívá ve bdění, jsou významné a hluboce sahající. Pozemská vzpomínka na světovou půlnoc musí být klidným vnitřním prožíváním, projasněným zážitkem nitra, protože účinkem tohoto zážitku světové půlnoci je to, že co je jinak jen subjektivní, co jinak působí jako duševní síly jen v nitru, se před duši staví bytostně. Staví se to před Marii tak, jak je to znázorněno v 9. obraze *Probuzení duší* v postavách Astridy a Luny, které se stávají živými bytostmi:

*Poznávej, co ti smím sdělit!
Světovému boji světla s temnotami
jsem odvinula sílu tvého myšlení
a z procitnutí světové půlnoci ti ji
věrně nesu zpět do tvé pozemské jormy.*

*Uchovej si dříve, než tě smyslové bytí
učiní zase snící,
sílu vůle, kterou ti ten okamžik směl vytvořit.*

Pro Jana Thomasia se stává živou bytostí duchovního světa druhá Filia, pro Capesia pak Filia, která je znázorněna jako živá bytost duchovního světa v třináctém obraze. Duše se musely učit vycítovat a prožívat tak, aby to, co v nich předtím bylo jen jako abstraktní síly, před ně nyní předstoupilo duchovně takřka hmatatelně. A to, co se před duši staví duchovně hmatatelně jako pravdivé sebepoznání, musí mít možnost nastoupit v úplném duševním míru jako klidný výsledek meditace. Jde o to, aby pro skutečné zesílení duše se mohly tyto události prožívat v nejpravdivějším smyslu. Kdyby se zpětná vzpomínka na světovou půlnoc nebo na takovou událost, která je znázorněna ve scéně egyptského zasvěcení, měla prožívat v bouřlivé tragice a nikoliv v projasněné meditaci, pak by se vůbec ani nemohla prožít. Duchovní událost odehrávající se v duši by se potom stavěla před duši zatemněná, takže dojmy by duševnímu pozorování zcela unikly. Duše, která prožila světovou půlnoc, která se silným dojmem v duševních hlubinách prožila něco takového, co je znázorněno v 7. a 8. obraze *Probuzení duší*, si může zpětně vzpomenout na to, čím prošla, na dřívější zážitek v duchovnu nebo v předešlém pozemském životě jen tehdy, pociťuje-li přibližující se myšlenky v úplně projasněném klidu, jak to vyjadřují slova na začátku 9. obrazu *Probuzení duší*.

*Duševní hvězda tam na břehu ducha
se blíží, ke mně se blíží v duchovním jasu,
s mým Já se blíží,
v přibližování získává její světlo na síle a na klidu.
Hvězdo v mém duchovním kruhu,
čím září tvá blízkost mému duševnímu zření?*

Vystoupení vzpomínky na světovou půlnoc a na zážitek předcházející inkarnace se může vpravdě okultně pociťovat jen tehdy, když je duše v tomto klidném rozpoložení, takže se na duši nehne v bouřlivé tragice. Tam, kde se to prožívá, kde se prochází světovou půlnocí, tam se ovšem pro duševní život člověka prožívá něco velmi významného. Prožívá se něco, co nejde vyjádřit jinak, než asi takto: V této světové půlnoci se prožívají skutečnosti, které jsou skryté hluboko pod povrchem nejen smyslového světa, ale i pod povrchem dalšího světa, do kterého vede počáteční jasnozření. Vymyká se to smyslovému světu, ale i některému jasnozřivému pohledu, který již odhaluje určité vrstvy pod smyslovým světem; je to něco, co lze nazvat - budeme o tom ještě mluvit - nutnostmi světového dění. Jsou to nutnosti zakořeněné právě v základech věcí, v nichž jsou ovšem zakořeněné také nejhlubší základy lidské duše, ale smyslovému a také počátečnímu jasnozřivému pohledu se vymykají a vysvítají jasnozřivému pohledu teprve tehdy, když se prožívá něco takového, jak se to obrazně popisuje v době saturnské. Potom smíme říci, že pro takový jasnozřivý pohled, který musí nejprve vystoupit v době mezi smrtí a novým zrozením, je tomu skutečně tak, jako by celé zorné pole duše prostoupily blesky, které ve své strašlivé svítivosti osvětlují světové nutnosti. Jsou však zároveň tak oslnivě jasné, že pohledy v poznání tímto jasným osvětlením umírají a z umírajících pohledů v poznání se tvoří obrazné formy, které se pak vpřádají do světového tkaní jako formy, z nichž vyrůstají osudy světových bytostí - jak o tom mluví Strážce prahu v 6. obraze *Probuzení duší*:

*Poznejte svou světovou půlnoc!
Držím vás v poutech uzrálého světa,
kterým vám teď září Saturn,
až vaše schrány v silnějším bdění,
moci světla, osvětlující vás samé
budou žít svými barvami.*

Člověk poznává příčiny lidských osudů a osudů jiných bytostí v základech nutností teprve tehdy, když se dívá takovými pohledy v poznání, které v tomto poznání rozsvěcujícími se blesky umírají a přetvářejí se jakoby do odumřelých forem, které pak žijí dále jako osudové podněty života. A všechno to, co v sobě obsahuje pravé sebepoznání, ne takové sebepoznání, o němž se na teosofické půdě tolik povídá, ale ono nesmírně vážné sebepoznání, které právě vysvítá během okultního života - všechno, co duše spatřuje sama v sobě se všemi nedokonalostmi, jež si připisuje, to je ve světové půlnoci slyšet jako něco, co je vetkáno do přicházejícího světového hřmění, které burácí v základech bytí. To všechno mohou být zážitky probíhající s velkou tragikou a se svátou vážností jako probuzení pro světovou půlnoc mezi smrtí a novým zrozením. Má-li být duše zralá, aby vědomí něčeho takového nechala vstoupit do fyzicky-smyslového světa, pak se to musí stát právě v oné pro- jasněnosti meditatívni nálady, naznačené slovy Marie na začátku 9. obrazu. Potom ale pro tuto duši musí předcházet něco, co vnitřně patří k ní samé, co se jen ne vždycky zdržovalo v tom, co člověk nazývá svým Já; jako by to přicházelo ze světových dálek. Nálada, v níž cosi přichází jako část vlastní bytosti v duchovním světě, přichází však jakoby z dálky a tato nálada zní ve slovech promluvených Marií v duchovní říši:

*Bliží se plameny, s mým myšlením se blíží...
tam z mého duševního břehu světů,
mé vlastní myšlení bojuje divoký boj
v proudu Ničeho s chladným světlem ducha.
Moje myšlení kolísá - studené světlo,
z mého myšlení vyráží horká tma.
Co se teď vynořuje z temného vedra?
V rudých plamenech útočí mé Já na světlo,
na chladné světlo ledových plání světů.*

A právě vzpomínku na to, co se prožívá, lze vyjádřit ve slovech Marie naznačených na začátku 9. obrazu. Ale to, co musí duše prožít, aby měla takovou vzpomínku na světovou půlnoc, to se musí nacházet také v pozemském životě, a sice tak, že lidská duše prodělala zážitky, které jí k prožívání přinášely nálady vnitřní tragiky, vnitřní vážnosti, vnitřní hrůzy, vyjádřitelné takovými slovy, jaká jsou vložena do úst Marie na konci 4. obrazu. Zde musíme cítit, jak se vlastní Já vytrhuje tomu, co se obvykle nazývá vnitřním životem, jak se z nitra vytrhuje myšlení, s kterým se v životě člověk cítí tak důvěrně spojený, a jak to odchází do

vzdálených, velmi vzdálených dalek zorného pole. A člověk musí v sobě najít jako živou duševní přítomnost něco, co se vyjadřuje v těchto slovech, která přirozeně připadají zevnímu smyslovému pojmání a k fyzickému mozku vázanému rozumu jako úplný nesmysl, jako plná rozporů.

Chce-li někdo v úplném klidu prožívat vzpomínku na světovou půlnoc, musí nejprve prožít tuto náladu odcházení vlastního Já a vlastního myšlení od vnitřního bytí. Má-li nastat něco takového, jak je to vyjádřeno v 9. obrazu, musí vzpomínce v pozemském životě předcházet prožívání světové půlnoci v duchovním životě. Ale aby to bylo možné, musí k tomu zase předcházet duševní nálada vyjádřená na konci 4. obrazu. Plameny opravdu prchají, nepřicházejí do pozemského vědomí dřív, neblíží se dřív klidnému spočinutí v meditaci, než když nejprve uprchly, než se stala pravdou tato duševní nálada:

*Plameny prchají,
s mým myšlením prchají
a tam daleko na vesmírném duševním břehu
mé vlastní myšlení v proudu Ničeho
bojuje divoký boj
s chladným světlem ducha.*

*Mé myšlení kolísá - studené světlo,
z mého myšlení vyráží horká tma.
Co se teď vynořuje z temného vedra?
V rudých plamenech mé Já útočí na světlo,
na chladné světlo ledových plání světů.*

Takže ty věci spolu souvisejí, a když takto souvisejí, zesilují vnitřní duševní schopnosti tím způsobem, že co bylo nejprve jen abstraktní duševní silou, vstupuje před duši duchovně skutečně, takže je to současně zvláštní bytost - jako před Marii vystoupily Astrid a Luna. A potom tyto bytosti, které jsou opravdovými bytostmi a současně jsou prožívány jako duševní síly, předstupují tak, že mohou vystupovat spolu se Strážcem prahu a s Benedictem, jak to bylo znázorněno v 9. obraze. Ale podstatné je, aby se vycit'ovala nálada tohoto obrazu - že nastává probuzení, vzpomínka na světovou půlnoc a na egyptský dávnověk u Jana Thomasia úplně jiným, individuálním způsobem, kdy se stává skutečnou vnitřní duševní síla odpovídající druhé Filii. Pro tuto právě takto laděnou duši, jaká je v Janu Thomasiovi, mají svůj význam slova druhé Filie „zakleté tkaní bytosti vlastní“ se vším tím, co se k tomu váže v průběhu mysterijního dramatu, a tím, že tomu tak je, dostavují se duch Janova mládí, Benedictus a Lucifer právě oním způsobem, jak jsou znázorněni ke konci 10. obrazu. Je důležité, aby se právě pro tento obraz vnímalo duševním okem, moji milí přátelé, jak zde Lucifer přistupuje k Janu Thomasiovi, jak padají tatáž slova, která padla na konci třetího

obrazu ve *Strážci prahu*, jak se v těchto slovech ukazuje, že všemi světy a lidskými životy proniká boj Luciferův, ale také proniká nálada, která proti Luciferovým slovům zní ze slov Benedicta. Pokusme se vycítit, co je v těchto slovech, která zaznívají od Lucifera jak na konci 3. obrazu ve *Strážci prahu*, tak i na konci 10. obrazu v *Probuzení duší*:

*Já budu bojovat,
a tím sloužit bohům.*

GAI47